

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 218g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a
articolelor 16 alin. (1) și 17 alin. (1) lit. a) din
Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010

*(modul de calculare a termenelor procedurale prevăzute pentru examinarea
cererii prealabile și pentru formularea unei acțiuni în justiție)*

CHIȘINĂU

7 decembrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 6 octombrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 decembrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 16 alin. (1) și 17 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010, ridicată de dl Viorel Morari, parte în dosarul nr. 2-26296/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Andrei Ojoga de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 4 octombrie 2021, Procurorul General al Republicii Moldova, dl Alexandr Stoianoglo, a susținut un *briefing* care a fost publicat pe site-ul Procuraturii Generale.

4. La 5 octombrie 2021, dl Viorel Morari a înaintat o cerere prealabilă împotriva Procuraturii Generale și a dlui Alexandr Stoianoglo, în care a susținut că informațiile prezentate în cadrul *briefing*-ului sunt false și îi aduc atingere onoarei, demnității și reputației profesionale. Dl Viorel Morari a solicitat dezmințirea informațiilor defăimătoare, exprimarea scuzelor și compensarea prejudiciului cauzat.

5. La 19 octombrie 2021, Procuratura Generală i-a comunicat dlui Viorel Morari că cererea sa prealabilă a fost recepționată, însă nu i-a fost comunicată dlui Alexandr Stoianoglo, pentru că acesta a fost suspendat din funcția de Procuror General.

6. La 11 noiembrie 2021, dl Viorel Morari a formulat o acțiune în justiție împotriva Procuraturii Generale și a Procurorului General, dl Alexandr Stoianoglo, privind constatarea lezării onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informațiilor defăimătoare și încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

7. Printr-o încheiere din 21 decembrie 2022, instanța de judecată a admis excepția de tardivitate a acțiunii înaintată de dl Alexandr Stoianoglo și a respins cererea de chemare în judecată ca fiind tardivă.

8. Prin Decizia din 21 martie 2023 a instanței de recurs a fost casată Încheierea instanței de fond din 21 decembrie 2022. Instanța de recurs a dispus reexaminarea demersului privind excepția de tardivitate de către prima instanță. În aprecierea sa, instanța de recurs a menționat, *inter alia*, că prima instanță urmează să constate modul de calcul al termenului pentru soluționarea cererii prelabile, și anume dacă ziua de 11 octombrie 2021 se include în termenul de soluționare a cererii prelabile. Totodată, instanța de recurs sugerează că Parlamentului îi poate fi solicitată interpretarea articolului 16 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, care reglementează procedura de examinare a cererii prelabile.

9. La 14 iulie 2023, printr-o încheiere protocolară, prima instanță i-a respins cererea dlui Viorel Morari privind interpretarea articolului 17 alin. (1) din Legea cu privire la libertatea de exprimare de către Parlamentul Republicii Moldova.

10. În cadrul procesului, dl Viorel Morari a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolelor 16 alin. (1) și 17 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la libertatea de exprimare. Aceste articole reglementează termenul de examinare a cererii prelabile și termenul de adresare în instanța de judecată.

11. Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngereri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

13. Prevederile relevante ale Legii cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010 sunt următoarele:

Articolul 16 Procedura de examinare a cererii prealabile

„(1) **Cererea prealabilă se examinează în termen de 5 zile de către autorul informației și, după caz, de către persoana juridică ce a răspândit această informație.**

(2) Dacă se constată că informația la care se referă cererea prealabilă este falsă sau nu se bazează pe un substrat factologic suficient, persoana juridică ce a răspândit informația sau autorul informației satisface cererea prealabilă, fiind obligat să efectueze, după caz, rectificarea sau dezmințirea informației defăimătoare, acordarea dreptului la replică sau exprimarea scuzelor și compensarea, la cerere, a prejudiciilor cauzate.

(3) Rectificarea sau dezmințirea informației, acordarea dreptului la replică sau exprimarea scuzelor se efectuează în termen de 15 zile de la data examinării cererii prealabile, iar dacă informația a fost răspândită de mass-media și publicația sau emisiunea care a răspândit această informație apare mai rar decît o dată la 15 zile, în următorul număr sau emisiune.

(4) Plata compensațiilor în temeiul cererii prealabile se efectuează în termen de 15 zile de la data examinării cererii prealabile sau într-un alt termen convenit de părți.

(5) În cazul refuzului de a satisface, integral sau parțial, cererea prealabilă, persoana lezată poate depune cerere de chemare în judecată.

(6) În cazul refuzului de satisfacere a cererii prealabile pe motivul omiterii termenului de prescripție, persoana lezată poate solicita, concomitent cu depunerea cererii de chemare în judecată, repunerea în termenul de depunere a cererii prealabile.”

Articolul 17

Termenul de adresare în instanța de judecată

„(1) Cererea de chemare în judecată cu privire la defăimare poate fi depusă în termen de 30 de zile. Acest termen curge de la:

- a) data primirii răspunsului la cererea prealabilă;
  - b) data expirării termenului pentru examinarea cererii prealabile.
- (2) Termenul specificat la alin.(1) este termen de prescripție.

(3) Persoana poate fi repusă în termenul de prescripție dacă a omis acest termen din motive justificate și a înaintat cererea de chemare în judecată în termen de 30 de zile de la data dispariției motivelor care justifică repunerea în termen.

(4) În cazul în care, concomitent cu depunerea cererii principale, nu au fost înaintate pretenții cu privire la compensarea prejudiciilor, instanța de judecată va respinge cererea pentru compensarea prejudiciilor depusă ulterior.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

14. Autorul menționează că, potrivit prevederilor contestate din Legea cu privire la libertatea de exprimare, cererea prealabilă se examinează în termen de 5 zile de către autorul informației și, după caz, de către persoana juridică care a răspândit această informație. Cererea de chemare în judecată cu privire la defăimare poate fi depusă în termen de 30 de zile. Acest termen curge de la data primirii răspunsului la cererea prealabilă.

15. Pentru că, în cazul său, prima instanță și instanța de recurs au interpretat în mod diferit prevederile legale contestate, autorul consideră că acestea nu corespund exigenței calității legii. În special, autorul susține că nu este clar dacă: i) termenul de 5 zile se referă la zile lucrătoare sau calendaristice; ii) curgerea termenului de 30 de zile pentru depunerea cererii de chemare în judecată începe în interiorul termenului de 5 zile, la expirarea acestui termen sau la data primirii efective a răspunsului la cererea prealabilă.

16. Autorul consideră că termenul de 5 zile prevăzut pentru examinarea cererii prealabile nu este suficient, în condițiile în care modul de calculare a acestui termen este interpretat într-un mod excesiv de formalist de instanțele de judecată. Autorul susține că doar calcularea corectă a termenului prevăzut de lege pentru formularea unei cereri de chemare în judecată garantează accesul la justiție.

17. Din aceste motive, autorul consideră că prevederile contestate încalcă accesul liber la justiție.

18. Autorul pretinde că normele contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 20, 23, 32 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

19. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

20. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea cu privire la libertatea de exprimare, ține de competența Curții Constituționale.

21. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

22. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă articolele 16 alin. (1) și 17 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la libertatea de exprimare. Prevederile contestate stabilesc termenul în interiorul căruia cererea prealabilă este examinată, termenul de adresare în instanța de judecată și momentul de la care începe să curgă acest termen.

23. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă, care are ca obiect constatarea lezării onoarei, demnității și reputației profesionale. Curtea observă că în cadrul procesului a fost ridicată o excepție de tardivitate împotriva acțiunii formulate. Prin urmare, Curtea notează că normele contestate urmează a fi aplicate la soluționarea excepției de tardivitate.

24. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor invocate de autorul excepției.

25. Autorul sesizării susține că normele contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 32 (*libertatea opiniei și a exprimării*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

26. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolul 1 alin. (3) din Constituție comportă un caracter general și reprezintă un imperativ care stă la baza celorlalte reglementări. Această normă nu poate fi invocată de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă (DCC nr. 56 din 19 aprilie 2022, § 25). Cu referire la articolele 23 și 54 din Constituție, Curtea reiterează că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea DCC nr. 90 din 15 iunie 2021, § 23).

27. Referitor la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea reține că acesta stabilește că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

28. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că dreptul de acces la un tribunal nu este absolut și poate fi supus, în anumite circumstanțe, unor restricții legitime. Limitările accesului la o instanță trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale, pentru a nu

afecta însăși esența dreptului. Această afirmație este valabilă și pentru normele de natură procedurală care stabilesc termene în interiorul cărora persoanele ar putea formula o acțiune în justiție (a se vedea *Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, §§ 34, 36).

29. Curtea Europeană a menționat că termenele legale de prescripție servesc mai multor scopuri importante, și anume să asigure securitatea juridică și caracterul definitiv, să protejeze potențialii reclamați de pretenții vechi care ar putea fi dificil de contracarat și să prevină orice nedreptate care ar putea apărea dacă tribunalele ar fi obligate să decidă asupra evenimentelor care au avut loc în trecutul îndepărtat, pe baza unor probe care ar fi nesigure și incomplete, din cauza trecerii timpului (*Sanofi Pasteur v. Franța*, 13 februarie 2020, § 50).

30. Totodată, Curtea Europeană a subliniat că, la aplicarea regulilor de procedură relevante, tribunalele naționale ar trebui să evite atât formalismul excesiv, care ar afecta caracterul echitabil al procedurilor, cât și flexibilitatea excesivă, pentru că le-ar face inutile (*Sanofi Pasteur v. Franța*, 13 februarie 2020, § 57).

31. În acest caz, Curtea observă că normele contestate reglementează termenul de examinare a cererii prelabile în cauzele cu privire la defăimare și termenul de adresare în instanța de judecată pentru aceste acțiuni. Astfel, cererea prelabilă se examinează în termen de 5 zile de către autorul informației și, după caz, de către persoana juridică care a răspândit această informație, iar cererea de chemare în judecată cu privire la defăimare poate fi depusă în termen de 30 de zile. Acest termen curge de la (i) data primirii răspunsului la cererea prelabilă sau (ii) data expirării termenului pentru examinarea cererii prelabile (a se vedea articolele 16 alin. (1), 17 alin. (1) din Legea cu privire la libertatea de exprimare).

32. Totodată, articolul 14 alin. (1) din Lege prevede că cauzele cu privire la defăimare se examinează în procedură contencioasă, conform prevederilor Capitolului II din Lege și ale Codului de procedură civilă. Articolele 111 și 112 din Codul de procedură civilă reglementează modul de calculare a termenului de procedură, inclusiv începutul curgerii termenului de procedură, expirarea termenului, precum și situația în care termenul expiră într-o zi nelucrătoare.

33. Așadar, Curtea subliniază că normele contestate oferă suficiente indicii privind soluția pe care trebuie să o pronunțe instanța de judecată, condiția calității legii fiind respectată.

34. Curtea reiterează că aspectele legate de interpretarea și aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 89 din 15 iunie 2021, § 27).

35. Cu referire la criticile autorului menționate la § 16, potrivit cărora termenul de 5 zile stabilit de norma contestată nu ar fi suficient pentru examinarea cererii prelabile, Curtea subliniază că autorul excepției are calitatea de persoană pretins a fi defăimată în prezenta cauză. Totuși, acesta avansează argumente care i-ar profita, în primul rând, autorului sau persoanei juridice care a răspândit informația pretins defăimătoare. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că de invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie

să profite, în primul rând, autorul acesteia. În caz contrar, excepția de neconstituționalitate riscă să devină un instrument simulat, o *actio popularis*, pierzându-și, în aceste condiții, caracterul ei efectiv și concret (a se vedea DCC nr. 80 din 3 iunie 2021, § 19).

36. Referitor la existența unei ingerințe în articolul 32 din Constituție, Curtea observă că autorul s-a limitat la simpla invocare a acestei norme. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la formularea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu (DCC nr. 109 din 13 iulie 2021, § 24).

37. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 16 alin. (1) și 17 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010, ridicată de dl Viorel Morari, parte în dosarul nr. 2-26296/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 7 decembrie 2023

DCC nr. 173

Dosarul nr. 218g/2023